

فرهنگ سازی معلمان در استفاده از ابزارهای آموزشی در دوران کرونا

معصومه محسن نژاد

Masoumeh Mohsennezhad

دانشجو معلم کارشناسی دانشگاه فرهنگیان پردیس نسیم تهران

m.mnejad11@gmail.com

چکیده

با ورود کرونا به جهان، تغییرات چشمگیری را شاهد بودیم. یکی از مهم ترین تغییرات مربوط به حوزه تعلیم و تربیت بود. روش تدریس هایی که بیشتر معلمان تا قبل از کرونا استفاده می کردند، متفاوت با دوران کرونا بود. چرا که در دوران کرونا و با مجازی شدن آموزش، تولید محتوا، ابزارهای آموزشی متفاوت اهمیت زیادی پیدا کردند و کاربرد این ابزارهای آموزشی به خلاقیت معلم نیز بستگی دارد. هدف این مقاله، بررسی فرهنگ سازی معلمان در استفاده از ابزارهای آموزشی در دوران کرونا بود. روش پژوهش، مروری-تحلیلی می باشد. یافته های پژوهش بیانگر آنست که در دوران کرونا، معلمان برای تدریس هایشان، از ابزارهای آموزشی استفاده فراوانی کردند و تبادل اطلاعات بین معلمان و جستجو در اینترنت برای شناسایی این ابزارهای آموزشی و همچنین سعی می کردند تا این اطلاعات خود را به روز رسانی کنند. وجود ابزارهای آموزشی فراوان نباید به احساس سردرگمی در انتخاب آن ها شود. معلمان می توانند با تسلط بر ابزارهای آموزشی مرتبط و کارآمد، تدریس های خلاقانه و موثری را در فضای مجازی اجرا کنند.

واژه های کلیدی: فرهنگ سازی، معلمان، ابزار آموزشی، کرونا

مقدمه نظری و توجیهی

با ورود کرونا به جهان، تغییرات چشمگیری را شاهد بودیم. یکی از مهم ترین تغییرات مربوط به حوزه تعلیم و تربیت بود. معلمان در دوران قبل از کرونا با دانش آموزانشان به صورت چهره به چهره و در فضای کلاس درس، حاضر بودند. اما در دوران کرونا و به دنبال آن آموزش مجازی، زمینه ای را فراهم کرد تا توانایی و مهارت فناوری معلمان را به چالش بکشاند. اوایل این آموزش، معلمانی که اندوخته فراوانی در زمینه فناوری داشتند توانستند از همان ابتدا در مقایسه با سایر معلمان، خود را از این چالش ناگهانی، جدا کنند و سربلند از آزمون بیرون بیایند. به تدریج معلمان با ابزارهای آموزشی متعددی آشنا شدند تا تدریس های خود را بهبود بخشند. نقش همفکری و تبادل اطلاعات معلمان در فرهنگ سازی استفاده از ابزارهای آموزشی حائز اهمیت است.

فرهنگ سازی:

شاید هیچ مفهومی به اندازه فرهنگ در میان اصطلاحات علوم انسانی و اجتماعی دارای ساختار پیچیده و چند لایه نباشد. فرهنگ، هم معنای عمیق و متعدد و هم مصادیق و مظاهر متنوعی دارد. هنوز یک تعریف واحد و یگانه ای از این واقعیت انسانی در نظریه های علمی و جامعه شناختی وجود ندارد. فرهنگ یا culture دست کم در مفهوم اروپایی خود، واژه قدیمی است که از قرن نوزده به صورت متداوم با آن سروکار داریم نخستین تعریف علمی از این واژه که هنوز هم مورد اجماع است از وارد برنت تیلور ارائه شده است. در این تعریف تیلور، فرهنگ را مجموعه ای از تمامی توانایی های اکتسابی یک جامعه در طول تاریخ خود آن جامعه می داند که شامل توانایی ها و شناخت های مادی و هم شامل انباشت های معنوی (گیوریان و ذاکری، ۱۳۹۱).

ابزارهای آموزشی:

با توجه به (کوک، ۲۰۱۰) زمینه یادگیری در قرن ۲۱ توسط ابزارها و رسانه های دیجیتالی جدید، به ویژه توسط تلفن همراه، دستگاه ها و شبکه ها و ساختارها که افراد را به آن ها متصل می کند، تقویت و تسریع می شود (ماواندوسی و امبایز، ۲۰۱۹). درک، مطالعه و استفاده از ابزارهای آموزشی و کاربرد آن ها در آموزش بزرگسالان در زمینه های حرفه ای از اهمیت فزاینده ای برخوردار است (وود و رزنبرگ، ۲۰۱۶). منابع و ابزارهای موجود از راه حل های مبتنی بر فناوری گرفته تا استراتژی های ایجاد فرصت های یادگیری تعاملی و جذاب است. با کاهش شکاف دیجیتالی و آغاز دوره جدید سواد فنی، می توان فراگیران را به روش های جدید و هیجان انگیز گرد آورد (دی و همکاران، ۲۰۰۰). بسیاری از ابزارهای جدید بر یادگیری خارج از محدوده کلاس های سنتی متمرکز هستند و آن ها را به منابع عالی برای یادگیرندگان بزرگسال در محیط های حرفه ای تبدیل می کنند (ایزنبرگ و همکاران، ۲۰۰۵). صفحه های بحث، وبلاگ ها، تمرینات تعاملی، شبیه سازی ها، نرم افزارهای

تجسمی و نرم افزارهای چند رسانه ای همگی زبان آموزان را به مدیریت یادگیری خود ترغیب می کنند(وود و رزنبرگ، ۲۰۱۶). ابزارهای آموزشی موبایل، نمونه های خوبی از ابزارهای دیجیتال با هدف افزایش روش تدریس و یادگیری هستند(امغام، ۲۰۱۹).

فناوری های تلفن همراه به طور فزاینده ای در حال تبدیل شدن به ابزاری برای افزایش دسترسی و اشتراک صحیح اطلاعات، محصولات و خدمات هستند. یک مطالعه توسط فلیپو و همکاران در سال ۲۰۰۶؛ که یک دستگاه تلفن همراه را به عنوان ابزاری برای هماهنگی کنفرانس ها یا انجمن ها توصیف کرد که در آن پیام های فراگیران و واسطه ها می تواند از یادگیری مشارکتی به راحتی استفاده کند(امواندوسی و همکاران، ۲۰۱۹).

ابزارهای آموزشی که معلمان در دوران کرونا استفاده کردند متعدددند. در این مقاله به چند نمونه از آن ها اشاره می کنیم.

ابزارهای ضبط صفحه:

بسیاری از معلمان، بعد از اینکه محتوای خود را تولید کردند، باید به توضیح آن بپردازند. بنابراین از ابزارهای ضبط صفحه استفاده می کنند. تعداد این ابزارها، بسیار زیاد است و معلمان با یک جستجو به راحتی با انواع این ابزارها مواجه می شوند و می توانند آن را نصب کنند. البته فرهنگ سازی سایر همکاران در انتخاب نوع این ابزارها به شدت تاثیر گذار است. به اینصورت که معلمان در تبادل نظر با یکدیگر چند نمونه از این ابزارهای ضبط صفحه ای که استفاده کردند را نام می برند و آن ها نیز این ابزارها را در اولویت انتخاب های خود قرار می دهند. ابزارهای ضبط صفحه، کاربردهای متنوعی دارند و معلمان با تمرین و یا حتی با دیدن فیلم های آموزشی که نحوه استفاده این ابزارها را در اینترنت بارگذاری کردند، می توانند مهارت بیشتری کسب کنند.

ابزارهای ضبط صفحه برای ضبط صفحه کامپیوتر با ضبط ماوس، حرکات، کلیک ها و فشارهای کلید همراه با روایت استفاده می شود. به همین ترتیب، Camtasia ابزاری برای ضبط صفحه است که برای ایجاد محتوای دیجیتالی مناسب برای یادگیری از راه دور استفاده می شود. ثبت حرکات و عملکردهای صفحه، وارد کردن فیلم های کیفیت بالا از منابع مختلف مانند دوربین، شخصی سازی و ویرایش محتوای دیجیتال از سیستم عامل های مختلف و به اشتراک گذاری مطالب در چندین دستگاه از ویژگی های اصلی این ابزار هستند(آرپاسی، ۲۰۱۷).

ابزارهای ویرایشگر فایل کتاب به صورت پی دی اف:

یکی دیگر از ابزارهایی که معلمان در دوران کرونا از آن استفاده می کنند، ابزارهای ویرایشگر فایل های پی دی اف است. معلمان می توانند فایل پی دی اف کتاب را از سایت رسمی دفتر تالیف کتب درسی دانلود کنند و با

استفاده از ابزارهای ویرایشگر پی دی اف تغییرات و اشارات لازم برای آموزش را در آن فایل اعمال کنند و برای فیلمبرداری می توانند از ضبط صفحه استفاده کنند.

ابزارهای تولید محتوا:

تولید محتوا جایگاه ویژه ای در دوران کرونایی پیدا کردند و البته معلمانی بودند که قبل از آموزش مجازی، محتوا تولید می کردند و با دوران کرونا، از این فرصت استفاده کردند و با ابزارهای بیشتری آشنا شدند تا محتواهای خلاقانه تری تولید کنند. ابزارهای تولید محتوا، بسیار متعدد هستند و یک ملاک بسیار مهم در جذابیت این تولید محتوا، میزان خلاقیت معلم است. هرچه معلم خلاقیت بیشتری داشته باشد، می تواند از این ابزارها استفاده کند و تولید محتواهای جذابی را ارائه دهد.

ابزارهای آفیس:

بدون شک یکی از کاربردی ترین ابزارها برای آموزش در فضای مجازی، استفاده از برنامه های مایکروسافت آفیس است که از بین این برنامه ها، پاورپوینت و ورد خیلی اهمیت دارند. یک معلم برای ارزشیابی، می تواند از برنامه ورد در جهت سوالات آزمون استفاده کند. یک معلم خلاق می تواند نکات مهم هر درس را با همکاری دانش آموزانش، پیدا کند و آن مطالب را در ورد تایپ کند تا در اختیار دانش آموزان قرار دهد.

ابزارهای ساخت آزمون:

فرم نگار که یکی از نرم افزارهای آموزشی در حیطه ی ساخت آزمون می باشد. در دوران کرونا، برای اجرای ارزشیابی، معلمان چند دسته می شدند: عده ای روی برگه، سوالات را می نوشتند و از روی آن عکس می فرستادند. این سوالات به دلایلی از جمله دستخط نامناسب و ناخوانا، واضح نبودن تصویر و... زیاد مورد طرفدار دانش آموزان نیست.

دسته ی بعدی، سوالات را در فایل ورد تایپ می کنند و پی دی اف را در گروه می فرستند. این سوالات با توجه به اینکه سوالات منظم و خوانا هستند نسبت به دسته قبل، طرفداران بیشتری دارند.

دسته ی سوم که معلمان آزمون های آنلاین را طراحی می کنند و لینک آزمون را در گروه می فرستند. که فرم نگار چنین امکانی را در اختیار معلمان قرار می دهد.

توجه به کیفیت آزمون، از بدخوانی سوالات جلوگیری می کند.

روش تحقیق

روش بررسی این مقاله به صورت مروری تحلیلی می باشد. ابتدا با توجه به بیان مسئله و چالش موجود در فرهنگ سازی معلمان در زمینه ابزارهای آموزشی در دوران کرونا، به بررسی مقالات و مستندات مربوط پرداخته و در نهایت به بیان نتیجه گیری در این زمینه پرداخته شده است.

یافته های تحقیق

در دوران مجازی کرونا، نقش ابزارهای آموزشی اهمیت زیادی پیدا کردند. در این مقاله می خواهیم فرهنگ سازی معلمان در استفاده از ابزارهای مجازی را بررسی کنیم. چگونه معلمان می توانند با فرهنگ سازی، ابزارهای آموزشی را به یکدیگر معرفی و استفاده آن ها را تقویت کنند. معلمان با تبادل نظرات می توانند این اطلاعات و میزان استفاده از تجهیزات را بالا ببرند. در فضای مجازی، سرعت تبادل اطلاعات بسیار زیاد است و معلمان می توانند هم از طریق تبادل نظرات و هم از طریق جستجو در اینترنت و مشاهده تدریس های سایر معلمان و یا جستجو در بین ابزارهای آموزشی، با ابزارهای متنوعی آشنا می شود اما باید توجه کرد که بی شماری تعداد ابزارهای آموزشی، نباید احساس سردرگمی ایجاد کند.

این ابزارها، باید بتوانند فاصله ای که در فضای مجازی بین معلم و یادگیرندگان به وجود آمده را کمتر کند نه اینکه باعث افزایش این فاصله شوند. ابزارهای آموزشی متنوعی در فضای آموزشی استفاده می شوند که از جمله آن ها می توان به ابزارهای ضبط صفحه، ویرایشگرهای پی دی اف، ابزارهای تولید محتوا و... علاوه بر ابزارهای آموزشی در تدریس، می توان از این ابزارها در جهت بهبودی آزمون های مجازی استفاده کرد. مشکلات متنوعی در حیطه ارزشیابی در فضای مجازی وجود دارد که از جمله آن ها می توان به کیفیت پایین تصاویر سوالات امتحانی، یکنواختی نوع سوالات و... می توان اشاره کرد.

تجزیه و تحلیل

با توجه به (کوک، ۲۰۱۰) زمینه یادگیری در قرن ۲۱ توسط ابزارها و رسانه های دیجیتالی جدید، به ویژه توسط تلفن همراه، دستگاه ها و شبکه ها و ساختارها که افراد را به آن ها متصل می کند، تقویت و تسریع می شود (ماواندوسی و امبایز، ۲۰۱۹).

منابع و ابزارهای موجود از راه حل های مبتنی بر فناوری گرفته تا استراتژی های ایجاد فرصت های یادگیری تعاملی و جذاب است. با کاهش شکاف دیجیتالی و آغاز دوره جدید سواد فنی، می توان فراگیران را به روش های جدید و هیجان انگیز گرد آورد (دی و همکاران، ۲۰۰۰).

ابزارهای آموزشی با بررسی و مشخص کردن ابزارهای متنوع و کاربردی برای تدریس، می توان از احساس سردرگمی ابزاری جلوگیری کرد. گاهی اوقات فراوانی در تنوع این ابزارها امکان تفکر و انتخاب درست در بین آن ها را سلب می کند.

از جمله ابزارهایی که در این مقاله به آن ها اشاره کردیم، برنامه های ضبط صفحه، ویرایشگرهای پی دی اف، ابزارهای آفیس، ابزارهای ساخت آزمون و... توجه به این ابزارها و ترکیب خلاقیت با آن ها برون داد جالبی خواهد داشت و آن هم افزایش جذابیت تدریس و جلب توجه دانش آموزان خواهد شد.

در ابزارهای ضبط صفحه به این موضوع اشاره کردیم که ابزارهای ضبط صفحه برای ضبط صفحه کامپیوتر با ضبط ماوس، حرکات، کلیک ها و فشارهای کلید همراه با روایت استفاده می شود و به همین ترتیب، Camtasia ابزاری برای ضبط صفحه است که برای ایجاد محتوای دیجیتالی مناسب برای یادگیری از راه دور استفاده می شود. ثبت حرکات و عملکردهای صفحه، وارد کردن فیلم های کیفیت بالا از منابع مختلف مانند دوربین، شخصی سازی و ویرایش محتوای دیجیتال از سیستم عامل های مختلف و به اشتراک گذاری مطالب در چندین دستگاه از ویژگی های اصلی این ابزار هستند (آرپاسی، ۲۰۱۷).

نتیجه گیری

معلمان در دوران کرونا، به فرهنگ سازی استفاده از ابزارهای آموزشی پرداختند. در این فضای مجازی، برای جذاب شدن هرچه بهتر فرایند یاددهی-یادگیری و تعاملی شدن آن، معلمان فکور اقدامات فراوانی انجام دادند و سعی می کردند با استفاده از ابزارهای آموزشی مناسب، انگیزه آموزش را تقویت کنند. نقش ابزارهای آموزشی، در فضای مجازی نقش شمشیر دو لبه را دارد. معلمانی که دانش و مهارت استفاده از آن ها را داشته باشند، به راحتی و با خلاقیت می توانند آموزش های خلاقانه و ساده ای را در اختیار دانش آموزان قرار دهند و از تعاملات آن ها در جهت پیشرفت روند آموزش استفاده کنند. این دسته از معلمان، در بحران کرونا، از آن به عنوان فرصت استفاده کردند و با انتشار این تدریس ها، اقدام خیرخواهانه ای نیز برای سایر دانش آموزان و حتی معلمان دیگر ارائه دادند. چرا که دانش آموزان از آموزش های خلاقانه و جالب که تعامل و همکاری آن ها را بطلبد بیشتر استقبال می کنند و این روش مطابق دیدگاه سازنده گرایی است که تاکید بر ساخت دانش توسط خود یادگیرنده دارد. بنابراین چنین معلمانی، از بحران کرونا به عنوان فرصت استفاده کردند و سعی می کنند تا دانش خود را در زمینه ابزارهای آموزشی ارتقا دهند.

اما دسته دوم معلمانی بودند که با بحران کرونا، به اهمیت ابزارهای آموزشی پی بردند و سعی کردند تا برای ادامه فعالیت های آموزشی، از آن استفاده کنند. معلمان این دسته، از معلمان دسته اول الگو می گیرند و سعی می کنند تا دانش و آگاهی لازم را در این زمینه کسب کنند و تقویت کنند.

البته ابزارهای آموزشی که در این دوران مورد استفاده معلمان قرار گرفتند، متنوع بودند و با توجه به موضوع درس و خلاقیت معلم، متفاوت بودند. از رایج ترین ابزارهایی که معلمان در این دوران استفاده کردند شامل: ابزارهای ضبط صفحه، انواع ویرایشگر ای پی دی اف، پاورپوینت و نرم افزارهای حرفه ای و... البته فرهنگ سازی سایر همکاران در انتخاب نوع این ابزارها به شدت تاثیر گذار است.

فهرست منابع

- گیوریان، حسن و ذاکری، معصومه (۱۳۹۱)، نقش رسانه ها بر فرهنگ سازی، مطالعات رسانه ای، سال هشتم، شماره بیستم، صص ۱۳-۱.
- Arpaci, Ibrahim (۲۰۱۷), The role of self-efficacy In predicting use of distance education tools and learning management systems, Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE ISSN ۱۳۰۲-۶۴۸۸ Volume: ۱۸ Number: ۱ Article ۴, pp ۵۲-۶۲.
- Cook, J (۲۰۱۰), Mobile Phones as Mediating Tools within Augmented Contexts for Development ,International Journal of Mobile and Blended Learning, vol. ۲, no. ۳, pp. ۱-۱۲.
- Day C, Harris A, Hadfield M, Tolley H, Beresford J (۲۰۰۰), Leading Schools in Times of Change, Philadelphia, Open University Press, *McGraw-Hill Education (UK)*.
- Issenberg SB, McGaghie WC, Petrusa ER, Lee Gordon D, Scalese RJ (۲۰۰۵), Features and uses of high-fidelity medical simulations that lead to effective learning: A BEME systematic review. Med Teach ۲۷ pp. ۱۰-۲۸.
- Mfaume, H, (۲۰۱۹) 'Awareness and use of a mobile phone as a potential pedagogical tool among secondary school teachers in Tanzania', International Journal of Education & Development using Information & Communication Technology, vol. ۱۵, no. ۲, pp. ۱۵۴-۱۷۰.
- Mwandosya, Godfrey & Rosinner Mbise, Esther (۲۰۱۹), Evaluation feedback on the functionality of a mobile education tool for innovative teaching and learning in a higher education institution in Tanzania, International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology, (IJEDICT), Vol. ۱۵, Issue ۴, pp. ۴۴-۷۰.
- Mwandosya, Godfrey Isaac, Suero montero, Calkin & Mbise, Rosinner Esther (۲۰۱۹), Co-Designing of a Mobile Educational Tool for Innovative Teaching and Learning at the College of Business Educayion, Tanzania, The Turkish Online Journal of Educational Technology , volume ۱۸, issue ۳, pp. ۱۰-۲۴.
- Rosenberg, Mark & Woods, Majka (۲۰۱۵), Educational Tools: Thinking Outside the Box, clinical journal of the American Society of Nephrology, November ۴, pp ۱-۹.